

Barneverntjenesten møter barnehagebarn

Hva er det og hvorfor skal vi gjøre det?

Dette opplegget er en del av satsingen «Barnehjernevernet» i Bydel Nordre Aker. Hjernen til barn, og spesielt små barn, trenger trygghet og omsorg for å utvikle seg på en god måte. Barnehjernevernet har som mål å forebygge, oppdage og hjelpe barn som opplever omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep. I Bydel Nordre Aker startet vi satsingen med å intervju og samtale med barn, foreldre og fagfolk. Dette ble gjennomført av en tverrfaglig prosjektgruppe i perioden november 2016 til mai 2017. Vi søkte innspill om hvordan vi kan lykkes bedre med å snakke om slike temaer på en måte som bygger tillit og inviterer til godt samarbeid mellom familiene og tjenestene.

I samtaler med førskolebarn lærte vi blant annet at det er et stort behov for at barn skal høre historier om andre barn som opplever vanskelige ting og få et språk til å snakke om dette. Barna må vite hva som er lov og ikke lov. Barna trenger å vite hvem de kan snakke med og at de kan være trygge på å bli tatt på alvor. Barna trenger også å få håp. De må vite og se at det finnes voksne som jobber for at alle barn skal ha det bra.

Av de ovennevnte grunner er det nå utviklet et opplegg til samlingsstund hvor to ansatte fra barneverntjenesten kommer på besøk til storbarnsavdelinger og gjennomfører en samling sammen med pedagogisk leder og øvrig personell på avdeling. Pedleder og barnevernansatte har nøkkelroller i gjennomføringen av samlingsstunden. Innholdet i denne samlingen forsøker å svare på behovene som er beskrevet over.

Hvilke ansatte skal være involvert?

I første omgang skal dette gjennomføres i storbarnsavdelingene i ett barnehageområdex.... Samtlige barnehageansatte på storbarnsavdelinger vil være direkte involvert, men det er pedagogiske ledere som har et spesielt ansvar for gjennomføringen. I barneverntjenesten vil det bli utpekt en ressursgruppe på 4 til 6 ansatte. To og to vil dra ut sammen for å gjennomføre samlingsstunden sammen med barnehageansatte. Det foreslås atl..... har et overordnet ansvar for å planlegge, koordinere og gjennomføre hele opplegget.

Hvem har ansvar?

.....E..... har ansvar for å rekruttere 4-6 ansatte til barneverntjenestens ressursgruppe.H..... har ansvar for å ta initiativ overfor -----I----- og områdestyrerL.....og informere om denne planen.L..... følger opp og informerer barnehagene i sitt område. Ingunn sørger for gjennomføring av planen.

Beskrivelse av selve samlingsstunden med barna

Pedleder og to barnevernansatte skal gjennomføre samlingsstunden sammen. Man trenger to dukker. Hensiktsmessig om den ene er lys i huden og den andre er mørk. I teksten under er det beskrevet en detaljert historie som skal spilles ut og det er gitt utfyllende eksempler. Dette kan tilpasses og gjøres naturlig for de som skal gjennomføre det, så lenge hovedpoengene kommer frem.

1. Sang eller andre faste aktiviteter

Samlingen starter slik den vanligvis gjør. Det kan være sang eller andre aktiviteter. Man kan også legge inn faste innslag underveis i samlingen. Formålet er at samlingen skal fremstå kjent og trygg for barna.

2. Introduksjon – bli kjent med personene fra barneverntjenesten

Barnehageansatt sier at vi har fått besøk av xxx. Barnehageansatt stiller spørsmål til barnevernansatte for at barna skal bli kjent med dem. Still noen personlige spørsmål som er interessant for barna (det som er relevant: har du dyr hjemme, har du barn selv etc.). Barnevernansatt deler noe personlig informasjon slik at barna skal bli kjent med og trygge på disse.

3. Overgang til historie

De to barnevernansatte spiller ut historien. En er seg selv (barnevernansatt) og den andre spiller de to barna/dukkene. Barnevernansatt sier: Jeg har lyst å fortelle om en barnehage jeg besøkte en gang. Der ble jeg kjent med Amal og Bendik. Amal og Bendik ville være med på besøk til dere i dag. Innledende samtale med dukkebarna: Dukkene hilser på barna. Hvor gamle er de? Hva liker de å gjøre på? Har de søsken? Har de kjæledyr? Barnevernansatt sier:

Husker dere første gang vi møttes? Da hadde ikke dere det så bra. Jeg lurte på om dere kan fortelle til alle barna her hva som hadde skjedd og hvorfor dere hadde dere hadde det vanskelig?

4. Fortelle historie

Barnevernsansatt: *Kan ikke du begynne å fortelle Bendik?*

Bendik forteller: *Jeg har to foreldre – en mamma og en pappa. Da jeg var mindre hendte det at pappa ble sint. Han ble sint på meg når jeg ikke spiste opp maten min eller når jeg glemte å ta av skoene inne. Mamma var aldri sint på meg. Av og til når pappa ble sint pleide jeg og mamma å gå en tur ut, slik at pappa kunne være sint alene. En dag var jeg ute å lekte med venner i hagen. Pappa ropte og sa at det var middag. Jeg glemte å ta av meg skoene når jeg kom inn, og da ble pappa sint. Mamma var på butikken, så hun kunne ikke passe på meg. Jeg løp inn på rommet mitt og lukket døren. Pappa ropte og sa at jeg måtte komme ut, men jeg turde ikke. Da kom pappa inn på rommet mitt. Han var rød i ansiktet og fektet med armene. Han sa at jeg ikke kunne oppføre meg sånn som dette. Han sa at jeg aldri hørte etter på det han sa. Jeg svarte tilbake og sa «dumme pappa». Da ble pappa så sint at han slo meg i armen og ryggen. Det var kjempevondt, og jeg ble veldig redd for at pappa skulle slå igjen. Jeg tenkte at pappa ikke ville slå hvis jeg var helt stille. Jeg ble med pappa ned igjen og spiste middagen min, alt sammen. Jeg fortalte ikke noe da mamma kom hjem fra butikken. Dagen etterpå var jeg i barnehagen. En av de voksne som jeg liker godt heter Linda. Linda spurte meg om jeg hadde det bra. Jeg svarte ja, men jeg begynte å gråte samtidig. Linda spurte meg hva som hadde skjedd. Jeg ville først ikke fortelle noe til Linda, fordi jeg var redd for at pappa skulle bli enda mer sint. Linda sa til meg at det er godt for barn å fortelle hvis man har det vanskelig. Jeg fortalte Linda at pappa hadde slått meg. Linda sa at det var bra at jeg fortalte, og at Linda ville hjelpe meg og familien min. Jeg tror at Linda snakket med foreldrene mine, og de ble enige om at foreldrene mine kunne få hjelp fra barnevernet. Og da kom du til barnehagen min, og vi snakket sammen om hvordan jeg hadde det. Jeg synes det var litt vanskelig å snakke med deg i starten, men det ble lettere når vi ble litt mer kjent. Faren min fikk hjelp fra barnevernet, og nå har han det mye bedre. Han blir nesten aldri sint lenger. Han har sagt unnskyld til meg for at han har blitt sint og for at han har slått meg.*

Barnevernansatt sier: *Takk for at du ville fortelle hvordan du hadde det, og hvordan det var da vi møttes første gang. Det er godt å høre at du har det bedre nå. Har du lyst å fortelle hvordan du hadde det første gang vi møttes, Amal?*

Amal forteller: *Jeg har det bra sammen med mamma og pappa. De er snille og passer på meg. Det hender de blir litt irriterte på meg, men jeg blir aldri redd. De slår meg aldri. Jeg har en onkel som pleide å passe på meg når mamma og pappa var borte i selskap. I starten synes jeg det var gøy når han kom, fordi han hadde alltid med sjokolade til meg. Han kom alltid på så morsomme leker. En dag skulle mamma og pappa bort, og onkel kom for å passe på meg. Da jeg skulle legge meg leste han eventyret som mamma og pappa leser for meg hver kveld. Han sa god natt til meg, og slukket lyset. Etter en kort stund kom han inn til meg igjen. Han sa ikke noe, men la seg i senga mi under dyna. Han tok hånda under pysjen min. Jeg ble veldig redd. Han tok på flere steder på kroppen min – på magen, på beina og på tissen. Han sa at jeg måtte ta på tissen hans. Han sa til meg at dette er vår hemmelighet. Du får ikke lov til å fortelle om dette til mamma eller pappa, fordi da kan vi aldri leke sammen igjen og du kan aldri få sjokolade. Da jeg var i barnehagen dagen etterpå hadde jeg ikke lyst til å gå på do. En av de voksne i barnehagen som jeg kjenner godt heter Per. Han spurte hvorfor jeg ikke ville gå på do. Jeg svarte han ikke. Han spurte om det hadde skjedd noe. Jeg sa at jeg ikke har lov til å fortelle. Han fortalte meg at alle barn har lov til å fortelle om ting som har skjedd. Jeg fortalte han hva onkelen min hadde gjort. Han sa at slik skal ikke voksne gjøre mot barn. Han sa at det er min kropp, og at jeg bestemmer over den. Han sa at han ville hjelpe meg til å få det bedre. Han ringte til deg og til foreldrene mine. Dere kom til barnehagen min. Foreldrene mine var veldig leie seg. De trøstet meg. Du snakket med foreldrene mine og med meg. Du hjalp meg og foreldrene mine, og nå er jeg helt trygg. Onkelen min har ikke lov å komme på besøk til meg eller andre barn lenger.*

Barnevernansatt sier: *Takk for at du også ville fortelle, Amal. Det er leit at onkelen din gjorde det mot deg, men jeg er glad for at du har det bra nå.*

5. Aktivere barna og supplere historie

Barnehageansatt ber om innspill fra barna og får til dialog. Man kan fortsette å bruke dukkene og spille på disse når det er naturlig for å få i gang dialog med barna. Dukkene kan for eksempel svare hvis alle barna er stille. Viktig at fokuset i dialogen går på barna i historien, og ikke på barnehagebarnas egne erfaringer. Fokuser på hvordan de ulike voksne er mot barna, og hvordan dette oppleves for barna. Barnevernansatte bidrar med å sette ord på hva barna i historien opplever. Supplerer med hva andre barn kan oppleve av vanskelige ting som ikke er nevnt i historien. Hvis et barn forteller om egne erfaringer skal man anerkjenne at man har hørt barnet: «Så fint at du forteller om dette. Dette vil jeg høre mer om etterpå». Ta denne samtalen så raskt som mulig etter samlingsstunden.

Refleksjonsspørsmål (og mulige svar) til hjelp for å få i gang dialog med barna:

- Hvordan tror dere Amal og Bendik hadde det da de opplevde de vanskelige tingene hjemme?
- Hvilke ting har ikke voksne lov å gjøre mot barn? (repetere det som har fremkommet i historiene (slå, ta på tissen) eller andre ting (ikke passe på barnet skikkelig))
- Når et barn opplever vanskelige ting, hva kan barnet gjøre da? (Snakke med en trygg voksen)

6. Hvem er barneverntjenesten?

Samtalen skjer i dialog med dukkene. Dukkene stiller spørsmål: «Hva er egentlig jobben din?» Barnevernansatt forteller at jobben er å hjelpe barn som ikke har det bra. For eksempel barn som opplever det vi hørte om i historiene. Fortelle hvem barneverntjenesten pleier å snakke med. Når barneverntjenesten skal hjelpe en familie snakker vi med både barn og foreldre. Si noe om hvordan og hvor man snakker sammen. Fortelle om hvordan barneverntjenesten kan hjelpe. Si at man først og fremst prøver å hjelpe foreldrene til å være enda bedre foreldre for barna. Formidle at det er bra for foreldre å få hjelp når man trenger det.

7. Hva kan et barn som har det vanskelig gjøre?

Dukkene stiller spørsmål: «Hvis et barn på min avdeling har det vanskelig, hva kan barnet gjøre da? Pedleder svarer. Det er aldri barnet som skal passe på at voksne er glade og har det bra. Det er voksne som skal passe på barn. Hvis et barn opplever at voksne slår, blir veldig sinte, blir rare sånn at du blir redd eller at noen gjør noe med kroppen din som ikke er lov så er det viktig å fortelle om dette til noen du er trygg på. Det er bra å ikke holde vonde hemmeligheter for seg selv. Når man forteller om vanskelige ting føles det ofte bedre etterpå. Man kan få trøst og en ekstra klem. Voksne kan hjelpe barn som har det vanskelig. De voksne vet hvordan foreldre kan få hjelp. Barnehageansatt forteller hvem man kan snakke med i barnehagen. Man kan snakke med voksne i barnehagen om alt, også hvis man har det vanskelig.

8. Sang

Samlingen avsluttes som den vanligvis gjør. Dukkene sier ha det og vinker til barna.

Felles personalmøte i forkant

Før gjennomføring av samlingsstunder i barnehagene skal det avholdes et felles personalmøte hvor de fire barnehagene og ressursgruppa fra barneverntjenesten er representert. Hvis møtet avholdes innenfor ordinær arbeidstid skal det stille en pedagogisk leder fra hver storbarnsavdeling. Dersom det innvilges økonomi til å avholde møtet etter ordinær arbeidstid skal hele personalgruppa fra alle storbarnsavdelinger stille. Uavhengig av om det blir innenfor eller utenfor ordinær arbeidstid skal den utnevnte ressursgruppen på 4-6 representanter fra barneverntjenesten delta.I..... inviterer til denne samlingen i samarbeid med styrere og leder i barneverntjenesten. Hun har også hovedansvar for å forberede og gjennomføre samlingen.

Innholdet i felles personalmøte:

1. Presentasjonsrunde av alle
2. Mandatet – hva er formålet med dette? Samlingsstunden skal bidra til at det generelt blir lettere å snakke med barna om sensitive temaer. For øvrig kan man ta utgangspunkt i produktbeskrivelse (som blant annet beskriver gevinst og har noen

sitater fra personaer), henviser til barnehagens rammeplan etc. Målet er at alle ansatte skal forstå hensikten og gevinsten med at dette satses på.

3. Prosessen frem til nå
 - a. Intervjuer med barn
 - b. Identifisering av satsingsområder/produkter som et resultat av intervjuene
 - c. Arbeidsgruppe har jobbet for å utvikle dette opplegget
4. Selve samlingen med barna. Gå gjennom hovedpunktene i opplegget. Fortell hvem som skal gjøre hva, at det er med dukker, at foreldre vil bli informert på infoskriv eller liknende etc.
5. Spill ut hele samlingen. Gjennomfør samlingen slik som den er planlagt, slik at alle får innblikk i hvordan det blir.
6. Hvordan håndtere barn underveis i samlingen? Husk at uro kan være (trenger ikke være) uttrykk for vonde erfaringer. Møt barna i tråd med dette.
7. Tiden etter samling med barna. Barneverntjenesten sier noe om signaler på barns mistriivsel, viktige prinsipper når man skal snakke med barn om sensitive temaer, hvordan skille mellom fantasi og virkelighet, viktigheten av å notere ned fra samtaler, hvordan melde til barneverntjenesten etc. Viktig at barneverntjenesten anerkjenner kompetansen barnehageansatte allerede har – bidra til å gi dem trygghet i at de kan bruke det de kan.
8. Informasjon om gjennomføringen. Datoer og tidspunkt. Hva skjer når vi møtes? Hvor lenge før samlingen skal vi møtes? Hva trengs av forberedelser før vi møtes? Hvem kan pedlerne/styrer kontakte hvis noe er uklart i forkant?
9. Spørsmål/avklaringer

Informasjon til foreldre

Denne teksten er et eksempel, og kan revideres slik man ønsker. Foreldrene skal informeres via månedsplan, ukenytt eller liknende før samlingene gjennomføres. En hovedhensikt er å ikke gjøre dette mer spesielt enn det trenger å være. Vi er åpne om når samlingen skal gjennomføres. Dette kan i noen tilfeller resultere i at foreldre velger å holde barn hjemme. Viktig å ha en bevissthet rundt dette og hvordan man eventuelt skal følge opp senere.

Eksempeltekst:

Denne uken/månedet får vår avdeling besøk av to ansatte fra barneverntjenesten. Disse to skal besøke alle storbarnsavdelinger i barnehagen. De skal delta på en samlingsstund sammen med barna. I denne samlingsstunden kommer barna til å bli kjent med to dukker – Bendik og Amal. Disse dukkene skal forestille to barn som har opplevd noen vanskelige ting i livet sitt. Barna får lære hvorfor det er viktig å snakke om vanskelige ting, hvordan det går an å få hjelp og hva som er barns rettigheter. Vi ønsker at denne samlingen skal lære barna at det finnes voksne som jobber for at barn skal ha det bra og at det skal bli enda lettere for barna å snakke om slike temaer med trygge voksne.